

ÖNSÖZ

Büyük tarihçi Eric Hobsbawm'ın 18. yüzyılın son çeyreğiyle 19. yüzyılın başları arasındaki Avrupa tarihini incelerken “çifte devrim” dediği kesitte ben “üçlü devrim”i görüyorum –Fransız Devrimi ve Sanayi Devrimiyle beraber Romantik Devrimi.

Romantik Devrim, büyük çalkantılarla ve travmalarla yaşanan o çağın birden fazla neslini içine çekmiş; uçurumun kenarında dolaşan şairlerin, filozofların, yazarların, ressamın, müzisyenlerin, eleştirmenlerin elinde şekillenmiş ve Isaiah Berlin'in deyişiyle, “Batının bilincindeki en büyük değişim”i yaratmıştır.

Böylesine büyük bir değişimin failleri, muarızlarınca pek çok defa “deli” ya da “hasta” olarak nitelenmiştir. Nitekim Beethoven'dan Nietzsche'ye, Blake'ten Hölderlin'e, Coleridge'ten Baudelaire'e pek çok örnekte görüldüğü üzere, Romantizmin 19. yüzyıla armağan ettiği sanatçı ve düşünür imgesi, tavanarasında yaşayan, çoğu zaman meteliksiz, saç başı darmadağın, derbeder ve serkeş, isyankâr ve melankolik, coşkulu ve depresif, bir türlü kafasını toplayamayan, peygamberâne ve enigmatik, ama mutlaka özgür ruhlu, yaratıcı bir dehadır. Bu yüzden Romantikler –örneğin Novalis– kendilerine dönük bu garip-

semeyi sorun etmemiş ve “Kozmik sorular sormaya başlayan insan, uçuruma adım atmaktan korkmayan bir delidir artık” demiştir. İlerleme ve Aydınlanma söyleminin hâkimiyeti altında dünyanın bütün büyüünün bozulduğu bir devirde, dünyayı romantikleştirmekten ve yeniden büyülemekten bahseden insana başka ne denebilir ki?

Uzun bir önsözle okuru metinden alıkoymak istemem. Çok daha geniş kapsamlı bir projenin ilk parçası olan bu kitapta, yapabildiğim kadarıyla, 1789-1848 yılları arasındaki Avrupa entelektüel dünyasına –edebiyat tarihi, sanat tarihi, siyasi tarih, felsefe tarihi, müzik tarihi gibi pek çok bilim dalının zengin imkânlarından yararlanarak– disiplinlerarası bir perspektiften bakmayı amaçlıyorum. Burada, 1790’lardan itibaren Almanya ve Britanya’da usul usul görünürlük kazanan eleştirel bir kültürel tavrın –sonradan adını Romantizm koyacağımız hareketin– hızla Avrupa sathına yayılıp çeşitlenerek milliyetçilik, muhafazakârlık, anarşizm, sosyalizm gibi politik ideolojileri derinden etkilediğini; kendisinden sonra gelen tüm fikir ve sanat akımlarını besleyen en önemli kaynağa dönüştüğünü göstermeye çalışacağımı söyleyebilirim. Elbette bireysel kesitlerden yola çıkıp, bütünü görmeyi okura bırakan böyle ince bir kitap pek çok şeyi söyleme gücünden mahrum kalacak. Bu noktada, çalışmamın karanlıklarını görme, boşluklarını doldurma ve sessizliklerini konuşurma konusunda okurlara güveniyorum. Bununla beraber, az önce ifade ettiğim gibi, şayet başarabilirsem, Rousseau, Goethe ve Herder gibi öncüler etrafında Romantizmin ön-tarihini, Karşı-Aydınlanma ve *Sturm und Drang* hareketiyle beraber yorumlayan bir kitap daha yazmak istiyorum. Tabii bir de bu çalışmada ele alamadığım Mary Shelley, Francisco Goya, Sandor Petöfi, Grimm Kardeşler ve Thomas Carlyle, Richard Wagner gibi Romantik sanatçı ve düşünürlerle beraber “Romantizm ve Oryantizm ilişkisi”, “Sanayileşme karşıtlığı ve Romantizm”, “Ortaçağcılık ve Romantik Tarih Merakı”, “Gotik ve Romantik Estetik” ya da “İskandinav Mitolojisi ve Romantizm” gibi konulardan oluşacak yeni

bir cilt aracılığıyla Avrupa Romantizminin muazzam birikimini biraz daha Türkçe literatüre taşımak şart görünüyor. şimdilik çok az sayıda insanın yürüdüğü bu yolda, umarım böyle bir üçleme lkemizdeki Romantizm alışmaları için bir nebze olsun zemin oluşturur.

Hasan Aksakal
31 Ocak 2021,
Beyođlu